

AYAŞLI MUALLİM ŞAKİR EFENDİ
kaddesellâhü sırrahu'l azîz

San'at ve Edebiyat dünyamızda bilinen şöhretlerin, zirvelerin yanında; bilinmeyen veya yeteri kadar tanınmayan, hatta daha doğru bir ifade ile şahsiyetleri, eserleri tam anlamıyla takdir olunamayan dehâ seviyesinde birçok kıymetlerimiz daha vardır ki, işte bunlardan birisi Ayaşlı Muallim Şakir Efendi'dir.

H. 1288/Miladi 1871 senesinde, Ankara'nın Ayaş kazasında **Dervişimam Mahallesi**'nde doğmuştur. Babası Nazif Ağa, kendi malı mülkü ile geçinen ümmî bir zattır. Annesini çok küçük yaşta kaybeden Şakir, teyzesinin ve Ayaşlı Es'ad Muhlis Paşa'ya mensup olan büyük vâlidesinin himâyesi altında yetişir. İlk tahsilini, Rüşdiye'yi Ayaş'da bitirir, Kur'an'ı hıfz eder, 13-14 yaşlarında da Arapça ve Farsça öğrenmeye başlar.

15-16 yaşlarında iken yazı yazmaya, şiir söylemeye yönelir ve tahsilin tamamlamak üzere İstanbul'a gönderilir. Orada, bir sene kadar Medrese'ye devam eder ve 1889'da imtihansız olarak Dârülmuallimin'e kabul olunur. Bu mektebin İbtidâî, Rüşdî ve Âli Edebiyat kısmını bitirir.

İşte bu sıralarda İstanbul'da şiir san'atına olan meylini, daha sistemli bir tarzda geliştirme imkânına da kavuşarak, Mekteb Gazetesi'nde şiirlerini neşretmeye başlar.

1895'de, ilk memuriyeti olan Konya İdâdisi Müdür Muâvin-i Sâniliğine tâyin olunur.

1901 'e kadar burada Edebiyat, Tarih, Coğrafya dersleri verir. O günlere ait intihalarını nakleden ve 1933'de Konya Halkevi Müze ve Sergi Şubesi Reisi olan **Fâik Soyman Bey** ile, Konya Halkevi Temsil Şubesi Reisi Edebiyat Muallimi **M. Muhlis Koner Bey**, şunları kaydederler;

"Ayaşlı Şakir Efendi derste talebesini yalnız programın çerçevesi içinde bırakmaz, münasebetler getirerek Garbın yüksek medeniyetinden bahseder, bilhassa taassubun ve mutaassıpların hareketlerini ve Türk Milleti'ne yaptıkları fenalığı anlatır, velhasıl bizi saplandığımız cehâlet girivesinden (çıkmaz sokağından) **çekip çıkarmak için her vâdide söz söyler, dersini âdetâ bir konferans şekline sokardı.**

<u>Yetiştirdiği değerli talebelerinden bazıları şunlardır:</u>

Fâik Soyman,

M. Muhlis Koner,

Naci Fikret Baştak,
Ferid Uğur,
Mümtaz Bahri Koru,
Namdar Rahmi Karatay,
Feridun Nâfiz Uzluk,
Saip Râgıp Atademir,
Sâdi Irmak,
Mehmet Tâhir Mıhçızâde,
Nuri Karayüklü,
Muhsin Binal
ve herbiri kendi sahasında yeri doldurulamayacak insanlar..."

Böylece Konya'da altı sene kalan Şakir Efendi, Ocak 1901'de Tokat İdâdisi Müdürlüğü'ne tâyin olunur ve **"talebenin gözyaşları arasında..."** yola çıkar. Kendisi bu nakil dolayısıyla:

"KONYA'NIN SİLLE'SİNDEN, SİVAS'IN TOKAT'INA GİDİYORUZ!" esprili cümlesini söyler.

Konya'da bulunduğu sırada, Sivaslı Ali Kemâli Bey ile Kambur Tevfik Bey'in merkezini teşkil ettikleri ve aralarında Mevlevi bilginlerinden ve şâirlerinden **Filibeli Sıdkı Dede, Yağlıtaş Medresesi Müderrisi Çumralı Hacı Hüseyin Efendi, Süleymaniye Medresesi Müderrisi Tavaslı Osman Efendi, Kıbrıslı Fâik Bey** gibi aydın fikirli, ileri görüşlü, gönül ehli, irfan sahibi kimselerin bulundukları **"bezm-i muhabbet"**e, Konya Zahire Borsası Komiseri Balıkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun Bey ve Ayaşlı Şakir Efendi de dâhil olmuştu.

Şakir Efendi, bu zâtlar arasında bilhassa Ali Kemâli Bey ile çok iyi anlaşır ve son derece samimi bir dostluk kurar.

Bu konuda, **Ali Kemâli Bey'in torunu olan Avukat Mehmet Ali Apalı Bey**, şu bilgileri aktarmıştır.

"**Merhum, Muallim Ayaşlı Şakir Efendi, dedem Sivaslı Ali Kemâli Efendi'nin çok iyi dostu idi. Gönülden hem-dem idiler. Şakir Efendi, Konya Târihi'ne şeref konuğu olarak geçecek seviyede bir dâhiydi, mükemmel bir insandı. Nefsini terbiye için, gece sabahlara kadar müteaddid defalar soğukta tek ayaküstünde durduğunu da dedem anlattı. Saadeddin Nüzhet Ergun Bey, O'nun hayli şiirini topladı ve bir gün bana: "Şakir Efendi, bir edebiyatçıdan çok bir filozof idi."**

Dedem bize sık sık:

"Ben ilmin yarısını Şakir'den aldım." diye, açıkça itirafta bulunurdu.

Şakir bir gün dedeme:

"BEN BİR BUHRAN GEÇİRECEĞİM, AMA SAKIN BENİ DELİ DİYE TIMARHANEYE GÖNDERME!" der. Bir sabah yalın-ayak, gözleri dolu dolu bizim **Piri Mehmed Paşa** mahallesindeki eve gelir. Ancak, içeriye giremez.

"Burada, her basacağım yerde Allâh var. Ayağımı içeriye atamam." der. Lâkin dedemin, ısrârı üzerine, Besmeleler okuyarak içeriye girer.

"Beni, Kubbe-i Hadrâ'yı gören salona çıkar" dedikten sonra, oraya gidince semâ eder.

Rahmetli, tam onüç sene bizlerin arasında yaşadı, diyebilirim. Evimizde yemekleri hazırlanır, çamaşırları temizlenir ve tarafımızdan evine götürülürdü. Dedem, O'nun hizmetini kimseye bırakmaz, bizzat kendisi heybe omzunda, çıkın elinde yanma gider, hizmetini görürdü. Şakir Efendi, o kadar mübârek bir zâttı. Artık, üstadı gören, tanıyan fânilerin adedi oldukça azalmıştır. Ben, elini öpenlerin hemen hemen sonuncusuyum.

Lâkin, bu maddi diyebileceğimiz bilgiler, O'nun tam Şakir olması için yetmemektedir. Aynı; Hazret-i Pir'in, Hazret-i Şems tarafından uyarılması gibi, bir uyarıcıya ihtiyacı vardır. Kanaatimce, zaten Allah'a yaklaşmasının yolu da bu idi. İşte, Şakir Efendi için en büyük şans; bu yolu gösterecek birkaç kişinin sürdürmekte olduğu ve **"Bezm-i muhabbet"** diye adlandırdıkları bir İlâhi Bezm'e, Hakk dostlarının meclisine girebilmek fırsatına erişmiş olmasıdır.

Bu meclisin mensupları; dedem **Sivaslı Ali Kemâli Efendi, Kambur Tevfik Bey, Ballkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun Efendi, Kara Osman Efendi, Çumralı Hacı Hüseyin Efendi, Sıdkı Dede Efendi** gibi son derece uyanık, âlim, ârif ve fâzıl kimseler idi.

O'nun, kendisi ve yakın dostları gibi "ehl-i dil", yani gönül sahibi olmayanları nasıl istemediğini ve gelenleri de **"bezm-i muhabbet"** denilen sohbet meclisinden kaçırdığını anlatan şu hâdise de, ne

derece **“zeki”** bir kimse olduğunun bir başka delilidir:

“(...) Şakir Efendi bunlara (istemediği hâlde gelenlere) kızar, fakat belli etmez. Doğruca odasına gider, yerine oturur, gelenler de karşısına dizilirler.

İki taraf vaktini bir müddet sükût içinde geçirdikten sonra Şakir Efendi, ilk söz olarak:

— **Meyhane yapmak, câmi yapmaktan faydalıdır.**

der. Dinleyenler arasında Sâlim Hoca, hemen atılır, bir şeyler söyler. O zaman Şakir Efendi:

— **Senin itiraz edeceğini biliyordum, işte onun için söyledim. Ben ne söylediğimi bilirim ve söylediklerimi isbâta da kâdirim.**

der ve sözlerini şöyle bitirir:

— **İçindekiler kâmilen Hristiyan olan bir köyde, sevâba gireceğim diye câmi yapılırsa; oraya namaz kılmak için kimse gitmeyeceği, câmi örümcek yuvası olacağı için; bunda fayda değil, isrâf vardır. Sarfedilen para hederdir. Fakat orada bir meyhane yapılırsa, ahâli, kendi dinlerince haram olmayan içkileri içmek için oraya toplanırlar, onlar için bir fayda temin edilmiş olur.**

Şakir Efendi, bu sözleri söyledikten sonra susar. Ötekiler de kalkar giderler.”

Dostları arasında gönlünü İlâhi Aşk’ın kıvılcımlarıyle tutuşturur ve gönül vâdisin de ağır ağır mesafe katetmeye başlar. Bu durum, zaman içinde gittikçe hız kazanacak ve Hak dostu müstesna bir kimse olarak, aralarında temâyüz edecektir.

Şakir Efendi, bu günlerde **Albay Emin Hayri Bey**’in kızı **Zehra Hanım**’la evlenir. Ben eşini görmedim. Annemden işittiğime göre sarışın, güzel, lâkin Şakir Efendi’nin zaman içinde kendisinden pek de hoşnut olmadığı, biraz da vefasız denilecek tarzda, hoşgörüsü az bir hanımmış.

Şakir Efendi’nin geleceği hakkında en isabetli teşhisi, **Seydişehirli büyük mutasavvıf Abdullah Efendi** koymuş ve O’nun tasavvuf yoluna girip, cezbeye tutulacağını haber vermiş; **“Üç haftaya kadar, daha olmazsa üç aya kadar, nihayet üç seneye kadar bizdensin!”** demiştir.

Gerek dedem Ali Kemâli Efendi ve gerekse Şakir Efendi merhum, İdâdî’de yeni fikirleri genç öğrencilerine aşılamışlar ve dersleri bir nevi konferans halini almıştır.

Şakir Efendi, lâtifeci bir kimse imiş. Bir fıkrasını nakledeyim; Merhum **Süleyman Taşpınar Bey**, üstadın öğrencilerinden idi. Bir gün Hastahane civarında gezerlerken, bir yılan bulmuşlar. Getirip, mektebin kapıcısı Mevlid Çavuş isimli adama bir oyunla vermek istemişler. Şakir Efendi, bu kapıcıya,

“Mevlid çüş” diye lâtifeli bir tarzda hitabedermiş. Yılanı, mendile sarıp duvara asmışlar ve

“Mevlid Çavuş, köyden peynir geldi. Sana da ayırıp, mendille duvara astık.” demişler. O da, peynir niyetine yılan ölüsüyle karşılaşınca, kendini bahçeye atıp deli gibi koşmaya başlamış. O gün nöbetçi olan Ayaşlı merhum, bu manzaraya kahkahalarla gülmüş ve:

“Mevlid çüş, delirdin mi? Neye böyle koşturup duruyorsun?” diye kendisine takılmış.

Dedemle aralarındaki son derece samimi rabıta, kardeşlik ölünceye kadar devam etmiştir. Nitekim bu dostluğun bir nişânesi olmak üzere dedem Ali Kemâli Efendi’ye hitaben bir kıt’a söyler. Bu kıt’anın, dedemin elyazısı ile olan ve hiçbir yerde neşredilmemiş aslını, rahmetli hocam **Saaddin Nüzhet Ergun**’a verdim. Orada, Şakir Efendi aynen şunları terennüm eder:

Geceler tâ-be-seher ağladım tenhâda;
Eşk-i hûn-âlûdumu sen bilirsin, bilirim.
Demeden ben sana hâlim, sen bilirsin ahvâlim
Çekdiğim derdi sen bilirsin, bilirim.

Yine bir gün ninemle birlikte kendisine yiyecek, giyecek götürdük. Çocukları çok severdi. Bize, su kuyusunun Hükümet tarafından zehirlendiğini ve ondan katiyyen su içmememizi, sıkı sıkı tenbih etti.

Dedem vefatına çok üzüldü. Bize:

“Benim içün artık dünyânın tadı tuzu kalmadı.” diye yakındığını bugün gibi hatırlarım.

Mezarı, **Şems-i Tebrizi Hazretleri’**nin türbesinin hemen yanıbaşındadır. **“Allah rahmet eylesin!”**

Tokat’da iken bir gün, bir cülûs merasimi sırasında dayanamayıp kürsüye fırlayan Şakir Efendi, Abdülhamid idaresini ve Hükümet’i, -bilhassa gençler üzerindeki sosyal ve siyasi baskılarından dolayı şiddetle tenkid eder, büyük bir cesaretle, ağza alınmayacak kadar ağır sözler söyler. Kendisini güçlükle kürsüden indirirler ve önce evine, oradan da Ayaş’a gönderirler. Ayaş’ta fazla kalamayan Şakir Efendi,

Konya’ya Ali Kemâli Bey’in yanına gönderilmesini ister ve tekrar oraya döner.

Bunu, **“Kıble-i İkbâl”** adlı ve Ayaş’dan ayrıldıktan Konya’ya gelirken yazdığı **“değişmiştir”** redifli şiiri onun değişimine işaret eder.

Bozulmuş bezm-i yârân çaşni-i mey değişmişdir
Tarab-gâh-ı cihânda nağme-i hey hey değişmişdir
Bugün bence hülâsa kıble-i kalbim Muhammed’le
Hüdâ-yı Lem-yezelMen ma’âda herşey değişmişdir

Burada, dostların meclisini bozulmuş ve meyin lezzetini, cihanda insana coşkunluk veren bütün nağmeleri değişmiş bulan şâir; nihayet, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin sevgisiyle dolu ve tamamen O’na yönelmiş kalbi ile artık, **“Bâki” olan Allah’dan başka herşeyin değiştiği inancındadır.** Bu tavır, tasavvufun esaslarından birisidir. Çünkü mutasavvıflara göre: **“Âlem-i eşyâ”,** yani şu görünen âlem; sâbit hakikatin dâima değişen çeşitli tecellilerinden başka bir şey değildir.

Bu arzu gittikçe büyüyecek ve önüne geçilmez, bendini yıkan bir sel hâlini alacaktır. Bilhassa, Tokat İdâdisi Müdürü iken içindeki mistik heyecân bir nevi buhrana dönüşmüştür. Hazret-i Şems’i (k.s), Hazret-i Mevlâna’yı (k.s) Hazret-i Muhiddin-i Arabi’yi (k.s) inceden inceye tetkik eden, Tefsir ve Hadis kitaplarını derinliğine okuyan Şakir Efendi; böylece, ruhundaki büyük temâyülün de tesiriyle bambaşka bir âleme girmiş, **“cezbe”** hâlinde tasavvufi mâhiyette yüksek edâli şiirler kaleme almış, ne var ki yazdığı şeylerin birçoğunu yırtmıştır.

Cezbe’nin şartı “İstidâd”, yani kabiliyettir.

Bu, Allah vergisidir. Kesbi (sonradan çalışarak kaza-nılmış) değildir; sonradan çalışmakla, gayretle elde edilemez. Hülâsa, kulda kâbiliyet olmazsa; yalnız, dünya lezzetlerinden, zevklerinden elini-ayağını çekmek demek olan “Riyâzet” ve gönlünü her türlü kötülükten arıtma anlamındaki “Tasfiye” ile Hakk’a kavuşma; cezbe nasip olmaz.

Cezbe, iki türlüdür;

1— Cezbe-i hafi: Gizli cezbe’dir. Bu, kulun Hakk’ı sevmesidir.

2— Cezbe-i celi: Açık cezbe’dir. Bu da, Hakk’ın kulu sevmesidir.

Bunlara ulaşabilmek ise, ancak **“Hâl Ehli”**nce mümkündür.

Hâl; insanın içinde bulunduğu, lâkin zamandan zamana değişen durumdur. Tasavvufta ise, varılan mânevi mertebedir. Bu mertebeye yükselebilen Hak yolcusu, orayı kendisine yer edinirse, o hâle **“Makâm-ı Durak”** adı verilir. “Makâm”daki insanın kendinden geçmesine; “Hâle gelmek”, “Hâl-lenmek” derler. İşte o an; “cezbelenmek”, “cezbeye gelmek”, “cezbeye düşmek”dir. Böyle kimselere “Meczûb” denir. **“Meczûb”,** yani cezbeye tutulmuş ulu kişiler, çoğu zaman toplumla tezad teşkil eden davranışları, diğer insanlarla uyumsuzlukları dolayısıyla **“deli”** sıfatına, haksız olarak lâyık görülmüşlerdir.

Doğu’nun en büyük mutasavvıflarından biri olan Muhyiddin Arabî Hazretleri;

“—Bir kimseye hayâtı boyunca bin kişi zındık demedikçe, o kimse Sıddıkiyyet mertebesine çıka-maz.”demiştir.

İşte, Ayaşlı Şakir Efendi de, maalesef bu ithamlara maruz kalmış; kendisinin büyüklüğünü, kadrini, kıymetini ancak **Sivaslı Ali Kemâli Efendi**, **Balıkesirli Abdülaziz Mecdî Tolun Efendi** gibi bazı Konya’lı yakın dostları gerçekten anlayabilmişlerdir.

Şakir Efendi merhûm, Hazret-i Şems ile kendi hayâtı arasında bir benzerlik bulurdu. Avucuna kor hâlindeki ateşi alıp, bir taraftan bir tarafa naklederdi. Kendini, önce Hazret-i Şems’e, sonra da Hazret-i Mevlânâ’ya verdi.

Nitekim Hazret-i Şems-i Tebrizi’nin (k.s) **“Hırka”** isimli Farsça eserini yeniden gözden geçirerek okunabilecek bir hâle getirebilmek, bunun için de ikide bir kelimelerin anlamlarını aramak zahme-tinden kurtulmak için **Mustafa Ahterî Efendi**’nin 1545’de kaleme aldığı **“Ahter-i Kebîr”** adlı Arapça-Türkçe Lûgat’ini baştan sona kadar çok kısa bir zamanda ezberleyebilmek, Alexandre Dumas’ın **“Kamelyalı Kadın”** romanını Türkçe’ye çevirmek ve ayrıca memleket irfânına hizmetle, hayli değerli Efendi gibi hârikulâde kudrete sâhib bir “veli” yapabilirdi.

O’nun, hanımı tarafından bile nasıl yanlış anlaşıldığını, İbn’ül Emin şöyle nakleder:

“Bir gün kibrit suyu içti, fakat ölmedi. Bir gün de refikasından istediği pilâvı yedikten sonra kadından:

(Senin neren hasta? Delilikten başka birşeyin yok. İki üç kişinin yiyeceğini yiyorsun.) sözünü işitince, bahçeye gidip kuyuya atıldı. Bu defa da kurtarıldı.”

****

Şakir Efendi dermiş ki:

“Siyaset velâyetten yüksektir.”

Bunun, mânası: Velâyet; Allahın cemal tecellisi olduğu için; hep iyi şeyler düşünür, iyi şeyler yapar. Siyaset ise; Allahın hem cemal, hem celâl tecellisi olduğundan; bir siyasî, Allah Teâlâ’nın zuhur ve taayyün itibarıyla bu birbirine zıt sıfatlarına ne derece yaklaşırsa; o kadar muvaffak olur. Hazreti Ömer radiyallâhü anh demiştir ki,

والله ما يزع الله بالسلطان اكثر مما يزع الله بالقرآن

“Yemin ederim ki, Allah Teâlâ’nın hükümet kuvvetiyle men’ettiği şey, Kuran’ın âyetiyle men’ettiğinden ziyâdedir.”

****

Ali Kemâli Efendi Sivaslı’dır. Konya’da yerleşmiş, oradaki lisede din bilgileri ile Arap ve Fars dilleri müderrisliğinde bulunmuş, 1323 (1907) de Konya’da bir Hukuk Mektebi açılınca orada da Osmanlı Medenî Kanunu olan Mecelle-i Ahkâmı Adliye müderrisliği görevinde bulunmuştur.

Bu zat, **Meczub Şakir Efendi’**ye hizmet etmekle de kendisinden bahse hak kazanmıştır. Şakir Efendi’yi cezbe halinde ailesi bile terk etmiş; olduğu halde Ali Kemâli Efendi ile Mevlevi Sıtkı Dede onu bırakmamışlar ve hizmetinde kusur etmemişlerdir.

Şakir Efendi bir gün bu hizmetlerine mukabil Ali Kemâli Efendi’ye;

“Elimden gelse seni döğe döğe öldürürdüm” demiştir.

Ali Kemâli Efendi bir aralık mebus olmuş, İstanbul’a da gelmiştir. Abdülâziz Mecdî Efendi arkadaşını alıp mürşidi Ahmed Amîş Efendi’ye götürmüş. Ali Kemâli Efendi elini öpüp diz çökerek karşısına oturduğu zaman hazret:

“Rahmetmetullahi, aleyhi rahmeten vasıaten” [1] den başka bir söz söylememiş, oradan ikisi birlikte ayrılıp çıkmışlardır. ..

Bu iki fıkrayi nakleden Abdülâziz Mecdî Efendi derdi ki:

“Şakir Efendi’nin Ali Kemâli Efendi’ye; seni parça parça ederim, demesi: kendisine yaptığı hizmetten dolayı şehit olarak hayata veda etmesini ve o şerefe nailiyetini temenniden ve Ahmed Amîş Efendi’nin **“ Rahmetmetullahi, aleyhi rahmeten vasıaten”** demesi de bu mertebeye ereceğini keşfen tebşirden ibarettir.

Bu zat Millî Mücadele zamanında Delibaş’ın Konya’da çıkardığı isyanda:

“İttihatçıdır, eski mebustur,” diye şehit edilmiştir.

Türbedârın huzurundan çıktıktan sonra yine üstâd, Ali Kemâli Efendi’ye intihalarını ve mürşidi hakkındaki mütalâasını sormuş, o da kısaca:

“Bu kadar uzun ömür sürdüğüne göre manevî bir memuriyeti olsa gerek,” demiştir.

Ali Kemâli Efendi’nin mezar taşında şu yazılıdır:

“Burada cehlin tasallutu ve taassubun kini meknuz isyanda darben şehid edilen Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Konya heyeti merkeziyesi reisi ulemadan Sivaslı Ali Kemâli Efendi metfundur. Düşmanlarını affeden,[2] bu ruhun affı İlâhiye mazhariyetini dua et.”

Yevm-ül-isneyn 4 Teşrinievvel 1336

---

[1] Allah Teâlâ’nın büyük rahmeti üzerine olsun.

[2] Son nefesinde yanında bulunan dostu postahane memurlarından İsâ Ruhi'ye **“ Müsebbib cehalettir. Aileme söyleyiniz davacı olmasınlar.”** diye vasiyette bulunur.

****

Hayatının sondemlerinde kendinde değildir. Ali Kemâli Bey, O'nu himâyesine alır. **Garipler Mezarlığı** civarında yaptırdığı bir hücreye yerleştirir. Orada, kendisinden başka hemen hemen kimseyi kabul etmez ve sık sık buhranlar geçirir.

"Ben hür değil miyim?" diyerek kırlara, dağlara kaçar. Bu candan dostunun telkinleri sayesinde sükûnet bulur. Lâkin, gün geçtikçe vecdin deryâsına alabildiğince dalar. Etrafı ile temasını tamamen kaybedecek duruma gelir. Son yıllarda, Ali Kemâli Bey'i bile dinlemez olur. Her şeyden ve herkesten şüphe eder duruma gelir ve hattâ **"kendisinin hafiyeler tarafından takip edildiği vehmine kapılır."**

1917 yılında Konya'nın soğuk bir kış gününde, yine yarı-çıplak bir hâlde sokağa fırlar ve doğruca Hazret-i Mevlâna Türbesi'ne gelir. Giyinik insanların bile titrediği o günde, **Niyaz Penceresi**'nin demirlerine sarılarak, saatlerce Hazret-i Mevlâna'ya hitaben çeşitli şiirler söyler; hâl ve nazım diliyle O'na seslenir. O günden sonra artık, bir daha kendine gelemez. Yemek yemez, sâdece su içer. Başucunda, sevgili arkadaşı **Ali Kemâli Efendi ve Şems Dedesi Hacı Rıza Efendi** vardır. Bunların bütün ısrarlarına, yalvarışlarına ve hatta tehditlerine bile kulak asmaz. Bazen Rıza Efendi, suyuna bir miktar süt karıştırır. Bunun farkına varan Ayaşlı,

"Cin Dede suyuma süt katma!" diye itiraz eder ve 29 gün bu şekilde yaşadıktan sonra, 46 yaşında Muallim Şakir Efendi **18 Haziran 1333/1917** Pazartesi günü saat sekiz buçukta ebedi hayâta intikal eder.

Ali Kemâli Efendi, bizzat cenaze namazını kıldırır ve Şems-i Tebrizî mezarlığına defnederek, o zaman Konya'da neşredilen **"Türk Sözü"** gazetesine şunları yazar:

"Konya'nın İlmî hayâtında büyük bir mevkii olan eski İdâdî'nin birinci muavini Şakir Efendi, geçen gün hücresine vefat etmiştir. Vilâyetimizin bugünkü uyanık neslinin gözlerini ilk defa açan, istibdat devrinin bütün acılarını, felâketlerini kendisine mahsus bir edâ ile talebelerinin rûhuna nakşeden Şakir Efendi idi."

O'nu gerçekten sevenlerden birisi olan **Nâmdar Rahmi Karatay** da, hakkındaki kanaatlerini şu satırlarında dile getirir:

"Üstâd-ı muhteremin hâl-i sıhhatinde terk etmiş olduğu bazı parçalar dikkatle mütâlaa olunursa, mâlik olduğu hiddet-i zekâ, vüs'at-i hârika, ulviyyet-i tefekkür ve ihsâs, kudret-i ifâde gibi hasâil-i dâhiyâne, okuyucu nazarında sâbit olur ve anlaşılır ki, zekâ-i müfride eshâbından imiş."

Vefâkar dostu Ali Kemâli Bey, mezarının başına bir taş diktirerek, şu Farsça beyti ve altındaki Türkçe sözleri yazdırır:

"SÂYE-İ SERV-İ TÛ BER KÂLİBEM İSÎ-DEM
AKS-İ RÛHİST Kİ BER-AZM-İ REMİM ÜFTÂDEST
(Senin servi gibi olan gölgen, İsâ nefesi misâli benim vücudumun üzerindedir.
O gölge, toprak olmuş kemiğimin üzerine, ruhun bir aksi gibi düşmüştür.)

AYAŞLI NAZİF AĞAZÂDE MÜNZEVİ ŞAKİR EFENDİ'NİN KABRİDİR. SAĞLIĞINDA OLDUĞU GİBİ, ÖLDÜKTEN SONRA DAHİ KİMSEDEN BİRŞEY TALEB ETMEZ.
27 Şa'ban 1335/23 Temmuz 1917

Sayın Hasan Özönder Bey'in verdikleri bilgiye göre; daha sonra, **Konya'da Sırçalı Medrese**'ye nakledilen bu mezar taşı, 1.22 X 0.32 cm. ebadında ve Gödene taşından olup, Nesih hattı ile, Rûmi 1335'de hâkkolunmuştur.

Dar kafalı, kendini aşamamış insanların çeşitli tecavüzlerine, iftiralarına uğrayan birçok gönül ehli gibi, Ayaşlı Şakir Efendi de; hayâtının hemen her devresinde lâyıkıyle anlaşılamamış, birtakım hücumlara mâruz kalmıştır. Bu; hayâtı, insanı ve kâinatı sadece şekilden ibaret sanan, rûhu ve gerçek mânâyı kavrayamayan birtakım zavallıların karşısında; yüksek, ulvi fikirlerin ve ona sahip olan gönül erlerinin, Hak dostlarının müşterek kaderinden başka birşey değildir.

ÜSTÂDIN EDEBÎ VE İLMÎ HÜVİYETİ

Şakir Efendi, San'atkârdı, gâyet ince ruhluydu. Kedileri çok severdi. Onlar, âdeta sırdaşı gibiydiler. Kendi yediğinden, kedilerine de yedirirdi.

Üstad Konya'ya ilk gelişinde, o vaktin talim ve terbiye metotlarını layıkıyla kavramış, en centilmen bir muallimdir. Arapça ve Farsça yanında, Fransızca'yı da hakkıyla bilmekte, sulu ve yağlı boya resimler yapmakta, ayrıca çok güzel keman çalmaktadır. Zaman zaman yakın dostları, sevdikleri ile Şems-i Tebrizi'nin (k.s) türbesine gider, orada keman çalar, şiirler söyler ve büyük bir tasavvufı vecdle, aşkla kendinden geçerdi.

Altıncı hissi çok kuvvetli idi. Kendisinde, vakitsiz zekânın inkişâfı vardı. Kapısı çalınınca, görmeden gelenlerin kim olduğunu haber verirdi. Kapıyı açınca, içeri almak istemediği, hoşlanmadığı bir insanla karşılaşırsa; gene bizzat kendisi:

(Şakir Efendi evde yok!...) der idi. Bir Konyalı değildi, ama Konya kültürü için çok çalıştı. Kendisinin inkişâfına, İstanbul büyük bir imkân hazırladı. Muallim Şâkir Efendi diğer emsâli gibi ilk manzûmelerinde şüphesiz zamanını terennüm etmiştir. Gazellerinde Divan Edebiyatının tesiri altında Fuzulî, Nedîm, Gâlib'in etkileri görülür.

Şâkir bazan **"Gülümser"** ve benzeri manzûmeleriyle de Nâci'yi taklit etmektedir. Bilhassa "Düşündüm" manzûmesiyle baştanbaşa yepyeni bir şiir ve fikir numûnesi yaratmıştır.

Kayınbiraderinde, Ankara'da bir hayli şiiri var idi. Bir kısmı kaybolmuş veya kendisi tarafından zayi edilmiştir. Yazdığı şiirlerini toprağa gömdüğünde, niye böyle yaptığını soranlara da:

"Allâh da öyle yapmıyor mu? Biz insanları, kemâl çağına gelince, birden bire alıp, toprak etmiyor mu?" cevabını verirdi.

Geçirdiği vecd hâline:

"Bunlar benim intibâhım! (uyanışım)" derdi. Rûhen çok sıkıldığı zamanlarda da

"Açılmam için, bana ney üfleyin." Dileğinde bulunurdu.

Bazen de kurşun kalemi ile duvarlara manzumeler karalamıştır. Bunların bir kısmını Ali Kemâli Bey, oralardan alıp kayda geçirebilmiştir. Diğer bazıları da, Fâik Soyman ve Muhlis Koner Beyler'in gayretleri sâyesinde yırtılmadan elinden alınıp, bilâhare neşredilme şansını kazanabilmişlerdir.

Feridun Nâfiz Uzluk da, Şakir Efendi hakkında bildiklerini Peyâm-ı Sabah gazetesinde neşretti. Süleyman Nazif Bey, sevdiği kimselerin şiirlerini ezberler ve zaman zaman yakın dostlarına bunları okurdu. İşte, Şakir Efendi'den de birçok mısrâları hıfz etmişti ve onları bizlere de büyük bir zevk ve derin bir hayranlıkla okumuştu. Nazif Bey, gayet ince zevkli, zeki ve müstesna bir kimse idi. Asil bir vatan evlâdı idi. Şakir Efendi'yi de, çok takdir ettiğini, söyledi.

DÜŞÜNDÜM
Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü fe'ûlün

1
Bir gün oturup hilkat-i eşyâyı düşündüm
Ol mes'ele-i müdrike fersâyı düşündüm
Halk ile Hak'ı lafz ile ma'nâyı düşündüm
Hestî-i ademgâhı o feyfâyı düşündüm

2
Mevcût bilip hâsılı bir zât-ı Hudâ'yı
Ol evvel-i bî-mebde-i ol nûru bakâyı
Yok farzederek cümle mevâd ile kuvâyı
îcâd-geh-i neş'e-i ûlâyı düşündüm

3
Efkârımı fennin nazariyâtına saldım
Bir nâ-mütenâhîliğe bir boşluğa daldım
Bir zulmet-i hîçî-i burûdette bunaldım
Yevmü'l-âdemi ol şeb-i yeldâyı düşündüm

4
Zerrâtı bulup devr-i hudûs ile kıdemde
Der-pîş ederek illet ü ma'lûlü o demde
Yokken nereden gelmiş o yer tutmuş âdemde
İlk evvel o sermaye-i bî-câyı düşündüm

5
Mânendi sahâib o mevâlîd-i nuhistîn
Olduysa fezâ içre gelip mâye-i tekvin
Ol zerrelerin menşeini etmeli ta'yîn
Bî-asl olan ol safsata da'vâyı düşündüm

6
Zerrâtı vücut-yâb edelim kendiliğinden
Yoktan mütevellit bilelim gayri müberhen
Bir gelmişe lâzımsa da bir evvel mesken
Gelmeklik için sevk ile yarayı düşündüm

7
Her cüz-i musaggar birikip eyledi temsîl
Bir kütle-i gaziye-i pür depdebe teşkil
Kim etti sükûnun hareket hâline tahvil
Halletmek için işbu muammâyı düşündüm

8
Bi'l-farz o kadar cevheri fert olmuş âdem-zât
Meşhûn imiş efrâd ile bir mahşer-i ezdâd
İster o teşekkül yine bir sâik-i irşâd
Bî-kudret o sûretle heyûlâyı düşündüm

9
Ezdâdı anâsır girişip cenğü cidâle
Âsâyişi eylerse de ihlâl ü izâle
Tedbîr ü tasarruf getirir sulhu bü hâle
Hem kuvveti hem ma'reke-fermâyı düşündüm

10
İhdâs eder âmîziş-i ecsâm-ı basîta
Hâssiyet ile muhtelit envâ'-ı halita
Her cism için îcâb ederek başka şarîta
Her maddeyi terkîb eden eczâyı düşündüm

11
Kim etti o eczâyı makâdîr ile tertîb
Nisbetli tebâyünleri kim eyledi tensîb
Bir saçma tesâdüf edemez aslahı terkîb
Bir hayli zamân lâ ile illâ'yı düşündüm

12
Bir hâdise isbâtına birçok ameliyât
Evler yine bir âkile-i hikmeti isbât

Bi’n-nefs vukû-yâb olamaz çünkü o hâlât
Tahlil ü terâkîb ile kimyâyı düşündüm

13
Kimyâda veren cevhere hâssiyeti kim ya
Envâr-ı tenâsüble rumûzât ile hattâ
Bizzât o terekküp hele kâbil değil asâ
İ’câzî-i ihzâr u müheyyâyı düşündüm

14
Etmekle taharrükle harâret anı iş’âl
Vermiş kürevî şekli temeyyü ana fi’l-hâl
Misbâhı müheykel olup ol meş’ali cevvâl
Tedkîk ile deycûrî-i pehnâyı düşündüm

15
Bir kuvvet-i zî-akl ise ol sâik-ı evvel
Bî-şüphe olur fıtrat-ı Hâlikla müevvel
Bî-akl ise ger böyle ehem-kârı mükemmel
Tedbîr edecek kuvve-i akvâyı düşündüm

16
Seylâb ı sevâikla avâsıf gibi kuvvet
Temyîze mukârin olamaz yeksere elbet
Ma’kûl ü müsellemse de kânûn-ı tabîat
Muhtâc-ı tedebbür olan icrâyı düşündüm

17
Bir haşmet-i pür-hevl ile ol tûde-i dehhâş
Bir bu’d-ı mücerredde edip devr-i şerer-pâş
Milyonlar ile şems-i münîr eylemiş intâş
Ol heykel-i aslîyi o şemsâyı düşündüm

18
Bir şems olarak başlıca her parça şerâre
Etmiş o da etrâfa kıvılcımlar itâre
Etbâını etmekle fakat hüsn-i idâre
Hayret-res olan meslek-i ahrâyı düşündüm

19
Sönmekle şerer-pâre-i tâbide telehhüb
Hâkister-i hâk olmuş edip kışrı tasallüb
Etmiş kimi tevlîd ile bazan da teşa’ub
Bir peyk ile bir cirm-i şehapzâyı düşündüm

Bir vüs’ati bî-gâyede bin âlem-i devvâr
Hey’etçe nizâm üzre olup sâbit ü seyyâr
Hükm etmede her âleme bir neyyir-i nüvvâr
Ol encüm-i bî-kâbil-i ihsâyı düşündüm

21
Bâ-evc-i hadîd anlaşılıp mihrek ü mihver

Olmakla mesâfât ü mesâhâtı mukadder
Ecrâm-ı semâviyye olup fikrime manzar
Mirsâd-ı basiretle temâşâyı düşündüm

22
Kim verdi esâsen o hakîmâne kararı
Kim kurdu o mevsimler ile leyi ü nehârı
Mîâd-ı muayyende olart kat'-ı medârı
Hizmette ehemmiyeti îfâ'yı düşündüm

23
Geçmekle bezm âlem-i şemsîye bu fikret
Bir şekl-i güzîn aldı hayâlimde o heyet
Kânûn-ı tecâzüple kurup hükm ü hükümet
Ta'kîb edilen devr-i dil-ârâyı düşündüm

24
Zihnimde doğup mâh-ı zemîn-zâde-i zîfer
Binlerce kevâkible müzeyyen şeb-i mukammer
Seyyâreleri muktazi-i mihr-i münevver
Ol burçları ol nesr-i mukaffâyı düşündüm

25
Gûyâ saçılıp bir yere cemiyet-i mazmûn
Mensûr iken etmiş anı bir câzibe mevzûn
Arz olmuş o manzûmede bir nokta-i meskûn
Pûr-nükte bu enmûzec-i inşâyı düşündüm

26
Kim etti tevazünle o manzûmeyi tanzîm
Kim eyledi ol mülki kavânîn ile tahkîm
Kimdir o cemâdâta eden hikmeti ta'lîm
Bir san'atı bir sâni-i yektâyı düşündüm

27
Mahlût-ı mezâb ol kadar ecsâm-ı adîde
Birlikte tekallüb ile bin şân-ı cedîde
Girmiş şu bizim gördüğümüz tarz-ı pedîde
Sûret-gede-i dehri bu dünyâyı düşündüm

28
İhsân ederek feyzi harûrî-i şu'âât
Mecbûle-i uzyiyyete îlâd ile inbât
Etmekte bütün gün bize îsâr-ı füyûzât
Ol nâire-i nâmiye-bahşâyı düşündüm

29
Etmekte zemîn üzre ziyâfet-ger-i eyyâm
Bir sofra ile kâffe-i mahlûkunu it'âm
Bir hissi teayyüş kılan en'âma da in'âm
Feyyâz-ı tenâvül-geh-i yağmayı düşündüm

30
Ahcâr u suhûrun geçerek hep tabakâtın
Edvâr u duhûr ile ma'âdînle nebâtın
Âsâr-ı zuhûrunda da hayvân ü hayâtın
Ez cân u dil o kudret-i ahyâyı düşündüm

31
Enkâz-ı nebâtîde girip kısm-ı türâba
Ol mecma-i ecnâs erişip hadd-i nisâba
Me'lûf edilip hâk ü havâ âteş ü âba
Her noktada hem-re'y olan a'zâyı düşündüm

32
Pür-germî-i himmet kurulup meclis-i imkân
Vermişler o sûrette yosun nev'ine bir can
Andan yürümüş kâfile-i cümle-i hayvân
Ühkûme-i hüdzâyı o peydâyı düşündüm

33
Müstehlik-i uzvî kılarak hâki de ikmâl
Gittikçe tekemmül edip ilkâh ile ensâl
Maymunla zevi'l-bâl olunup gayete îsâl
Meydâna çıkan maskara hülyâyı düşündüm

34
Mikdârı garîzî-i harâret ile uknûm
Fennen bulunup olmuş iken sâbit ü ma'lûm
Esrâr-ı hayâtiyye niçin kalmalı mektûm
Ol ukde-i mecmû-ı habâyâyı düşündüm

35
Etmekle bu gün ayn-ı şerâit ile tecsîm
İbrâz-ı hayât etmeli bir cem'i ekânîm
Mâhiyyet-i rûh olmalıdır kâbil-i tefhîm
İzhâr ile memzûc olan ihfâyı düşündüm

36
Fâilliği olsaydı eğer cism ile kâim
Rûh olmaz idi zinde biz olmak ile nâim
Ta'til-i havâs ile de ol bâki vü dâim
Ben lâne-i cismimdeki varkâyi düşündüm

37
Etmiş bir etemmiyet ile âlemi tetmîm
Bir zübde-i ekvân olarak mazhar-ı tekrîm
Enzârımı celbeyledi ol ahsen-i takvim
İnsan denilen nüsha-i kübrâyı düşündüm

38
Adem mi olur devre-i âsâr ile nesnâs
Olsaydı görürdük yine bir başka ebu'n-nâs
Eylerdi hiç olmazsa alâmâtım ihsâs

Ol müdhike-i vahime gûyâyı düşündüm

39
Zâtıyla sıfâtından edip ademi bahir
Kılmış anı Hak mahzen-i esrâr-ı mezâhir
Telkîn-i havâs etmiş ana bâtın u zâhir
Ta'lîm ile esmâyı müsemmâyı düşündüm

40
Olmuşsa da nefs Âdem'e şeytan-ı mürâfık
Mescûd-ı melâiktir o metbûu halâyık
Tâbi' kılır ammâ anı bir şeye sevâik
Bir dâne-i memnûu bin iğvâyı düşündüm

41
Tasdîa da olsam mütecâsir ulemâyı
İknâ edemem eldeki hüccetle hocâyı
Gözden geçirip cidde-yi seylanı semâyı
İlk cilvegeh-i Âdem u Havvâ'yı düşündüm

42
Câiz ki bizim cilve-geh ol seb'i semâvât
Anlardadır ah arza kıyâsen yine cennât
Evsâf-ı temâyüzle hubût eyliyor isbât
Bir şevk-ı behişti ile me'vâyı düşündüm

43
Söyler (flâmaryon) la berâber dil-i agâh
Bin mislini hacmen bu yerin sanma tehîgâh
Hâli mi kor en şa'şaalı mülkü şehinşâh
Firdevs-i berrin bir nice süknâyı düşündüm

44
Olmakla saffı muterif-i ism olarak zâr
Şâyeste görülmüştür ana rahmet-i Gaffâr
Mahviyyeti bilmekle dümû' etmeli îsâr
Işkâbe-i feryâd-ı zâlemnâ'yı düşündüm

45
Ümmetlere ib'âs ederek rehber-i İslâm
Kılmıştır anın kalbini Hak mehbıt-ı peygâm
Me'mûr-ı semâvî ise de vahy ile ilhâm
Cebrâil-i ol sâniha-pirâyı düşündüm

46
Vermiş Resûl'e neşr-i ziyâ mihr-i hüviyyet
Menşûr ile tahlîl olunup nûr-ı nübüvvet
Çıkmış deracât ile hep elvân-ı velâyet
Ta'zîm ile ol mesned-i vâlâyı düşündüm

47
Bir bûy-ı tefeyyüz getirip şemme-i tâât

İzhâr ediyorken biline bir nice hâlât
Müsteb'id-i âkil midir îkâ-ı kerâmât
Her mu'cize-i hârika-peymâyı düşündüm

48
Mahlûtsa hakâyıkla ekâzib ü erâcîf
Etmez anı tağşîş avâm mûcib-i tezyîf
Erbâb-ı ukûl eyler anın beynini te'lîf
Ta'mîk edecek dîde-i bînâyı düşündüm

49
Ben kendi vücûdumda bulup keştî-i
Nûh'u Tûfân-ı mezâhimle gelen feyz-i fütûhu
Hak ile bakâ-yâb ederek nâcî-i rûhu
Fâni olan âlâyiş-i imhâyı düşündüm

50
Tagyîr-i hakîkatta verip Hakk'a zimâmı
Buldum nüket-i hilkati Hâlık'la kıyâmı
İbrâhim'e germ-i ülfet olan berdü's-selâmı
Nemrut ile ol nârı o itfâyı düşündüm

51
Cân-ı nâka-i Sâlih gibi bî-tâkat tedbîr
Ba'zan yakışır gerden-i teslîmede şemşîr
İsmâil için kesmez iken hançer-i takdîr
Minşârı düşündüm Zekeriyyâ'yı düşündüm

52
Olmakla tecellî-i şuûn-ı nâ-mütenâhî
Düşmüş ceryân-gâhına çok Yûnus ü mâhî
Kurbân-ı Hâlil oldu nice yâr-ı İlâhî
Hûn-âb-ı şehâdet ile Yahyâ'yı düşündüm

53
Dir messeniye'd-dur tüketip sabrını Eyyûb
İfdâl-i rubûbiyyet ile olmasa mashûb
Ağlar mı muhabbet ciğerin yakmasa
Ya'kûb Ma'sûmî-i Yûsuf ile Zülehâ'yı düşündüm

54
Bir olsa da mîzânı saâdetle şekâvet
Allâh'a kalır hükmü ledünnî-i şerîat
En-nâsü niyâmün'le edip keşf-i hakikat
Bahşâyiş-i ta'bîr ile rü'yâyı düşündüm

55
Olmakla meşiyette helâkimle halâsım
İster yine elbet aramak nusret u âsim
Her ân ü zamân nefs ile akl oldu muhâsım
Şûrişdeh-i fir'avn ile Mûsâ'yı düşündüm

56
Bir aczi kılar kibr-i cehâlet müteellih
Bir âlet olur kâr-ı ilâh içre o vâlih
Mu'cizdir onun sihri de kâimse de bi-zâtih
İ'câzı asâyı yed-i beyzâyı düşündüm

57
Ahengi erittiyse de Dâvûd'u hoş-elhân
Ahengi zebûn etmedi sengîn-dili leyyân
Emsâl ile şâir behvâ oldu Süleyman
Bir taht ile bir seng-i musallâyı düşündüm

58
Mâ-kâne ebûke emre sû'le açıp fem
Bed-bîn-i yahûd olmasa da nutk ile mülzem
Nâkûs ile âfâkı tutar ismet-i Meryem
Rûhü'l-kudüs'ü Mehd-i mesihâyı düşündüm

59
Yâdetme değil akibet-i Âd u Semûd'u
Görmekte helâk-i ümem-i Lût ile Hûd'u
Hak-cûy şifâ eylemedi kavm-i Yehûd'u
Mu'ciz-nefes-i Hazret-i İsâ'yı düşündüm

60
Görmekle nice tahrîf ile tebdîl
Çok şu'leyi hâizse de Tevrat ile İncîl
Bî-fer kalarak ma'raz-ı neyyirde kanâdil
Kur'an'ı o hurşîd-i mezâyâyı düşündüm

61
Ammâ ki Hudâ-bîn olacak yerde ziyâdan
Kandil asarız büt-gedeye nûr-ı Hüdâ'dan
Bir şey göremez bir çoğumuz cehl ü amâdan
Müstevli-i nâs illet-i umyâyı düşündüm

62
Tâbiş-deh-i ekvân olarak nûr-ı Muhammed
Dünyâyı tutup debdebe-i devlet-i sermed
Furkân okunan şânına fermân-ı müeyyed
Sernâme-yi muhtâr-ı berâyâyı düşündüm

63
Ezhân-ı umûmiyyeti dîn eyledi teşhîz
Îcâz-ı belâğat ederek canları telzîz
Ahkâmını Allâh'ın edip âleme tenfiz
Dârü'l-Hak olan Yesrib ü Bathâ'yı düşündüm

64
Hoş-bûy-ı Hicâz adlı dil-i mevhibe-nâki
Etmekle tavâf ol Beledü't-tayyib-i hâki
Reşk-âver-i arş olmuş olan ravza-i pâki

Mihrâb-ı cihân Kâ'be-i ülyâyı düşündüm

65
Yok muttasılu'l-vâhid olan cevher-i eflâk
Olsaydı yapardı yine bânîsi edip çâk
Mi'râc-ı salât ile bulur kalb-i şeğaf-nâk
Ol şems için ol leyle-i esrâyı düşündüm

66
Varken o kadar vâsıta-i Revnak-i teshîl
Bir mekteb-i âlîdeki dih-sâle-i tahsîl
Elyevm edemez binde birin matlaba tavsîl
Mîkâtı telakkî-i Bahirâ'yı düşündüm

67
Ensâr-ı ilâhiyye ile bulmasa te'yîd
Bir fert edemez lâf ile dünyâları tehdid
Mümkün mü sekiz müşriki bir noktada tevhid
Cemiyet-i esrâr u ahıbbâyı düşündüm

68
Tercîh edilip nutk-ı muhik seyf ü sinâna
Neşroldu âlemlerle ilim sanki cihâna
Avâz-ı maârif karışıp bank-i ezâna
Ol sîyt-ı üluhiyyet-i a'lâyı düşündüm

69
Hayfâ ki düşüp bir ön ayak hıkd ü nifâka
İkdâm ederek tefrîka-i hüsnü vifâka
Çıkmış firak-ı bâgiye-i meydâna şikâka
Eşrâra uyan zümre-i hem-pâyı düşündüm

70
Cühhâli edip müstenid-i erbâbı mefâsid
Düşmüş rüesâ birbirine zıdd u muhâsid
Etmekle zulüm râyici-i dânişi kâsid
Hak-gûluğa kurbân nice dânâyı düşündüm

71
İklîm-i Necef'den tutarak râh-ı rızâyı
Gördüm o ziyâ-küster olan mâh-ı vefâyı
Dîhîm Ali hubbuhî ile şâh-ı sehâyı
İt'âm-ı mesâkîn ü yetâmâyı düşündüm

72
Andım o mebâdîde olan satvet ü şâm
Vermekte cedel şimdi hitâbetle beyânı
Tenkiye tesâdüf ederek çekdim inâm
Meydân-ı müsâitdeki irhâyı düşündüm

73
Olmakla fakat hâtıra-i ümmete meknûz

Bir fâcia-yı muhrika bir vak’ayı dil-sûz
Yakmakta ciğer-gâhımızı yâd ile her rûz
Âteş-fiken-i kerb-i belâyı düşündüm

74
Mir’âtı olup hubb-ı nebî cümle usûlün
Mirkâtıdır ol kurb-ı hakîkiye vusûlün
Bâ-fahr ü şeref âl ile evlâd-ı resûlün
Mecmûuna takdîm-i tehâyâyı düşündüm

75
Kanlar dökerek hayli zamân tîg-i tegallüb
Açmış bize bin gâile ol devr-i tezebzüb
Kalmaz mı yeri yaralar etmekle teneddüb
Pür-şûr u şer âsûde bu inhâyı düşündüm

76
Temyîz-i tehâlüf ederek zihnimi teşvîş
Halk etdi Hudâ dilde emel-dârî-i teftîş
Ettim nice bin arbede-i âlemi der-pîş
Târîhi o mirât-ı mücellâyı düşündüm

77
Âsûriye Bâbil Finike Mısır olunup yâd
Buldum medeniyyet ile Yûnân’ı ser-âzâd
Tuğyân-ı sefâhetle olup Roma da berbâd
Ferkend-i vukû’âtı İtalya’yı düşündüm

78
Ta’kîb ederek Jul Sezan Oktavios’la
Gezdim Kleopatra ile Antonyos’la
Keyhüsrev’i gördüm mütehârib Krezüsla
Pür-kerr ü fer-i İskender’i Dârâ’yı düşündüm

79
Hârûn’a sezâ Şarlman’ın çok himemâtın
Gördüm Lüi Onz ile Katorzan harekâtın
Bitmekle Napolyon tüketip cehd ü sebâtın
El-hâletü hâzihî akademyâyı düşündüm

80
Ettiyse papa tevbekâr ol Hanri-yi evvel
Ahir protestanlığa dîn oldu mübeddel
Vilhelm’le tahkîm olunup (Hanze) mükemmel
Bismark’a senâ-kâr Almanya’yı düşündüm

81
Jandark’ı ederken Mari Situvart ile hem-hâl
Zulm oldu hemen münkalib-i râhat ü ikbâl
Hürriyet-i efkâr ü cihân-girî-i işgâl
İngiltere’yi servet-i deryâyı düşündüm

82
Keykavüs ile Mısır'a gelen sarsar-ı vahşet
Hep Sardanapallarda Veronlardaki hücnet
Toplandı virüp Endülüs'e âteş-i dehşet
Fernand ile yek-renk îzabellâyı düşündüm

83
Müslim var iken bir takım el-gâzî-i Hünkâr
Tîmur ile Haccâc olunur ortada tezkâr
Mel'ûn yezid olmakda yine eşna-ı gaddâr
Cengiz'i Hülâgü'yü Atilla'yı düşündüm

84
Kıpçak sönerek Moskova etmekle tahassüs
Ruslarca Büyük Petro açıp bâb-ı tefahhus
Fitneyle bulur Baltacı'dan hüsn-i tahallus
Meftûnî-i ahbâb ile a'dâyı düşündüm

85
Beyne'd-düvel Osmanlı olup şân ile mahsûd
Dahi nice Fatih'le Selim olsa da meşhûd
Fâik görülür cümlesine Hazret-i Mahmûd
İslâhı teferrüsle o ilgâyı düşündüm

86
Gördüyse dahi Köprülüler ile bu devlet
Tiryâki Sokullu paşalardan nice hizmet
Vakt ile müvâzindir ehemmiyeti himmet
İrşâd-ı Reşid Mustafa Paşa'yı düşündüm

87
Câsûslar ile şirket-i mahsûsa-i bîdâd
Ahlâk-ı umûmiyyeyi etmişse de ifsâd
Tehzîbini ümmîd ile âtîyi edip yâd
İstanbul'u ol belde-i ra'nâyı düşündüm

88
Şân aldı ekâbirde mesâvî-i acîbe
Muhtel olup ümmetteki ahlâk-ı necîbe
Meb'ûs-ı mekârim bize bildirdi vecîbe
Ol bedrika-i mekremet-efzâyı düşündüm

89
Âhâdt ederek her yeri bir şer'ayı meslûk
Olmakla şerîatça melik nefsine memlûk
Dîn lafz ile matlûbsa da ma'nâ ile metrûk
Teklîf-i hüdâvendî reâyâyı düşündüm

90
Da'vâ-yı verâset ederek dîne bulur nân
Bâzârda pilâv medresede hücre-nişînân
İrfân ile zikr eylese de zâviye-dârân

Dînü'l-ahadiyyetde müsennâyı düşündüm

91
Bir zâviye içre mütenâzi' iki vâris
Olmakda iken tefrîka-i millete bâis
Mektepliler olmuş ana bir tâlib-i sâlis
Bi'l-hendese teslîs-i zevâyâyı düşündüm

92
Bir gün gelecek birleşecek hepsi beher-hâl
Vermekle zamân-ı marifete nöbet-i ikbâl
Dillerde taayyün edecek kâbe-i âmâl
Ol kıble-i tevhidi tekâyayı düşündüm

93
Vermekle makâsıtda tenâkuzları eyyâm
Kalmışsa da tasdik u tasavvur kuru bir nâm
Merhûn-ı zamândır cihet-i vahdet-i İslâm
Ma'kûs-ı kübrâ ile suğrâyı düşündüm

94
Yek-siret ediş halkı muhâl emr-i bedihi
Takdim ederiz liyk reşîd üzre sefihi
Tebdil ile ol mastaba-i zişt ü nebîhi
Manzûr olacak sûret-i hesnâyı düşündüm

95
Bi'l-kuvve olanlar Hüner ü fazl ile mümtâz
Bi'l-fiil olarak her biri bir işte mühim-sâz
Eylerdi hükümet o zamân hikmeti ihrâz
Fermân-ı veşâvirhüm ü şûrâyı düşündüm

96
Allâh için olsaydı üli'l-emre itâat
Sultana da hükm eyler idi seyf-i şeriat
İcmâ ile çok renge dönüp şekl-i ibâdât
Seccâde-i dâmânı cebin-sâyı düşündüm

97
Kavlen der iken yok anı tezyîd ile tenkis
Kul hükmüne şer'in bulamaz fidye-i tahlîs
Mahkûm ederek hakkı da sultana be-tahsîs
Fi'len o salâhiyyeti i'tâyı düşündüm

98
Tesvîl-i siyâsî bozarak nass u belâğı
Vermiş anı setretmek için cehle mesağı
Bir mühlike-i muzlimeye kurmuş otağı
Şebhûn-ı ale'l-fevri o sahrâyı düşündüm

99
Hep böyle - eyler isek olmıyarak ah

Bir hisse-i muhtassa-i hürriyete agâh
Bir haybet ile pîş-geh-i millete nâgâh
Şark meselesinden çıkacak payı düşündüm

100
Evhâmdan olup Avrupa gûşişle muarrâ
Rûhlandı Kristof'la Gütenberg ile mahzâ
Dünyâyı teceddüt ederek bir yeni dünyâ
Ol kâşifi ol kıt'ai hücrâ-yı düşündüm

101
Açtıysa da Marten Lüter âfâka salibi
Bir şârika-i hâdiyeden yokdu nasibi
Bir şem'a-yı ümrân edip ammâ o hatibi
Ma'mûrî-i akvâmı nasârâyı düşündüm

102
Sathî bilinip fer'i gibi asl-ı mezâhib
Fen müntesibîn eyliyor ibtâline zâhib
Milyonda bir olmaz bulan iksîr-i mevâhib
Ol derd-i umûmîyi o belvâyı düşündüm

103
Sa'y oldu silâh elde taakkul ise rehber
Kuttâ-ı tarîk olsa da Darwin ile Buhner
Seyreyliyerek mülket-i edyânı serâser
Beyne'l-milel ol bâbtaki ârâyı düşündüm

104
Etmekle nüfus üzre zekâ meyli tesaltun
A'kalleri etmiş beşeri sevk-i temeddün
Karşımda zerâdişt ile zend etdi temekkün
Konfüsyüs'ü Fohi'yi Buda'yı düşündüm

105
Yıkmışsa da her ma'bedi cehlin sademâtı
Bulmuş arayıp ehl-i nehâr râh-ı necâtı
Ferdâyı memâtı hikemiyyât-ı hayâtı
Bî-mürşid o endişe-i ahrâyı düşündüm

106
Ber-vefk-i hayâl âlihe etmekle taaddüd
Etmiş o muhayyelde mücessemle teeyyüd
Ekserde kalıp hükmü basîti-i taabbüd
Baktım fetişizm ehline süflâyı düşündüm

107
Hindin Sivâ'sı Vişno'su olduysa da ma'dûm
Yûnan'ı kadîmin sayısız tanrısı mezmûm
Zannettiler Allâh'ı da anlar gibi mevhûm
Konstantini ol harb-i çelîpâyı düşündüm

108
Bildim milel-i sâibeden ilm-i nücûmu
Allâh aranırken bulunan kenz-i ulûmu
Kimyâyı çıkarmış kiminin nakte hücûmu
Mensi bulunan sihr ile simyâyı düşündüm

109
Her dîne karışmakla hurâfât u esâtîr
Etmişse de icmâ u kıyâs aslını tağyir
Mehdî-i maârif ederek âlemi tathîr
Evsâhım ifrâz ile imhâyı düşündüm

110
Günden güne olmakda ulûm âlemi hâvi
Elbet bu terakki edip efkârı tedâvî
Sıhhat bulacak bir gün olup derd-i semâvî
Bir müddet o ser-mebhas-ı garrâyı düşündüm

111
Bir encümen-i sıdk açıp ashâb-ı fetânet
Etmekle kemâl ile taharrî-i hakikat
Allâh'ı bulup eyleyecek keşfi tarikat
Ol vakti o mübrem mütemennâyı düşündüm

112
Bulduysa Fonoğraf Edison dinliyerek ton
Vermiş mi kulak birde sadâ bahsine Newton
Duymuş fakat ol zemzeme-i gaybi Eflatûn
Teşhîs-i hakâyıktaki asfâyı düşündüm

113
Her mukdim eder meyl-i husûsîsini minhâc
Her râsıt u râmîye diğer noktadadır âmâc
Her sa'y-i beliğ etsede bir maksadı intâc
Burhân-ı tehâlüfle kazâyâyı düşündüm

114
Jak Jak Ruso'ya, Volter'e olmazsa da emsâl
Alfons Dö la Martin'de yine başkacadır hâl
Ma'nâyı hafif geçmiş iken Pansees'de Paskal
Maddeyle olan nâmını ibkâyı düşündüm

115
Viktor Hügo'ya esniye-hân oldu Sefiller
Açtıysa da makdûreler üzere Dümafis per
Gösterdi Şopenhavr'a o yol sahne-i diğer
Mevcûdî-i muğni ile iğnâyı düşündüm

116
Tahsîl-i "mine'l-mehd ile'l-lâhd" ile eslâf
Etmişse de binlerce defâin bize ithâf
Biz Çin'e gidip olmıyoruz anları sarrâf

Ahlâfa hedâ-bahş o hedâyâyı düşündüm

117
Hürriyet-i fikr arzederek huldî-i Haldûn
Hükkâm-ı hüdâvî kılarak herkesi me'mûn
Olmuştu şifâ-bahş-ı necât ahkem-i kânûn
Fârâbî ile zâdei Sînâyı düşündüm

118
İhya-i ulûm etse de efkâr-ı Gazzâlî
Bî-behre kalıp hâfız-ı elfaz-ı Emâlî
Güftâr-ı Muhyiddîn'i sanır nutk-ı hayâlî
Bir cehli bir ol zevk-ı musaffâyı düşündüm

119
Bestamî vü Zünnûn'u Cüneyd olsa da hemkâr
Bir hâlde değil her biri bîhûd u şeğaf-dâr
Mansûr'u görüp cûş u tecellî ile berdâr
Ol Hak ile nâ-hakka müdârâyı düşündüm

120
Nîreng-i zevâhir ederek bâtını tağlît
Kılmışsa da meknûne-i ifrât ile tefrît
Dil kân-ı taharride bulup menba-ı tenşît
İnsanlar için maksad-ı aksâyı düşündüm

121
Bâ-fikir ü nazar dînce tenassuh ise matlûb
Eşhâsa ukûlünce olur kısmeti meksûb
Tevfık-ı tefekkür yine bir mâye-i mevhûb
Bildim bunu Vehhâb-ı atâyâyı düşündüm

122
Her sem'a şuûrunca girip nefhai eş'âr
Bir başka muahassıl çıkarır pend ile pendâr
Bir hâlde görünmezse de her dîdeye dîdâr
Peygâm-ı tecellî kalan a'mâyı düşündüm

123
Mahrûm olacak en çoğu hak olsa da şâyi
Göstermededir nedreti idrâk-i vakâyi
Îkâz ederek fitneyi butlân-ı şerâyi
Meydâna alacak hûnî-i heycâyı düşündüm

124
Mikyâsı muammem tutarak vâzı-ı edyân
Meşmûlu tefâvüt edip ol nimet-i ihsân
Kılmış derecât ahzını vâbeste-i irfân
Her nükteyi her remzi her imâyı düşündüm

125
Vâkıf bulunan söyleyemez etse de îkân

Zîrâ olunur müttefikan cisme fedâ-i cân
Söylense de duymaz anı dil-mürde-i iz'ân
Emvâta şifâ vermiyen ifşâyı düşündüm

126
Ervâha maânî-ı kitab olmadı mübhem
Ecsâma o mîzân ü sırât oldu mücessem
Birleşti suâl ile hesâb ile Cehennem
Mefhûm-ı ukûbât ile ukbâyı düşündüm

127
Bî-şübhe ki mü'minler için Hazret-i Fâtır
Bir ömr-i müebbet verecektir şen ü şâtır
Evsâf u mefâhimi olup vârid-i hâtır
Huldiyyet ile Cennet-i a'lâyı düşündüm

128
Bir zevk ile herkes olamaz mazhar-ı vahdet
Her kimse nasîbince bulur ni'met ü cennet
Yek-zâikadır sanma şuûnü'l-ebediyyet
Pek tiz bıkılan menn ile selvâyı düşündüm

129
Derlerse ibâdet ne demek söyle ki bî-şek
Bilmek yine bilmek yine bilmek yine bilmek
Bilmekten ubûdiyyeti zan eyleme münfek
Meçhûl ile ma'lûmu temennâyı düşündüm

130
Halk etse âmânımızı hep Kâdî-i hâcât
Bir âlet-i üdvân olur ellerde münâcât
Pür-şevk ederiz nefsimize hasr-i ibâdât
Ayât-ı akîmû'yu küsâlâ' yı düşündüm

131
Her münfail-i nikbet ü idbâr-ı hayâtı
Her muhteris-i zînet ü hubbu'ş-şehevâtı
Ağrâz-ı mukârin bularak hep harekâtı
Te'mîn-i maîşetteki kavgayı düşündüm

132
Hak ortada bir nev'-i merâsim gibi melfûz
Bir başka sanem büt-gede-i sînede mahfûz
Her nefs ana tahsîs-i perestiş ile mahzûz
Evsânı bilip tâbi'-i ehvâyı düşündüm

133
Tutmakta yeter zevk-i ibâdet ile siyyân
Lâkin bulunur hazz-ı nefs hâiz-i rüchân
Atmakla kişi lât ü menâtı bulup âsân
Kalbinde muazzez kalan uzzâyı düşündüm

134
Bir nuhbe-i mahsûsa ya bir âfet-i mâhveş
Her şahsın olur safha-i kalbinde münakkaş
Aşkile düşüp cilve-geh-i rûhuma ateş
Bir şûhu senâ ettiğim esnâyı düşündüm

135
Fennen de bilirken anı bir tûde-i mefrûz
Bir hüsn-i muhayyel olarak hâhişe ma'rûz
Mîsâkı eder bir sebebi yek-deme menkûz
Bin mufdıl-i enfüs büt-i Zîbâ'yı düşündüm

136
Hassâsi-i hulkiyye nasıl densin irâdî
Olmuş ise ol şîme-i irsiyye velâdı
Şiddetle olup dil hedef-i her gam ü şâdı
A'sâbı ezen hâlet-i sevdâyı düşündüm

137
Tevrîs ederek vâlid ile vâlide erkân
Etmişse mîzâc-ı ağlep ile bünyeyi bünyân
Za'f ile gezer derdîni sıhhat sanup insan
Ahlâkı tedâvîde etibbâyı düşündüm

138
Almış asabiyyet demeviyyet adaliyyet
Lenfâ ile safrâ ile bir başka meziyyet
Her bünyede bir gâlibe geçmekle irâdet
Teslîm edilen özr ile ilcâyı düşündüm

139
Teshîr-i muhiti ile te'sîr-i ekâlîm
Tedrîc-ii zamânî ile ünsiyyet-i ta'lîm
Eylerse eğer ol marazı müzmini tevhîm
Takdir ile mahkûm-ı secâyâyı düşündüm

140
Çıktım buradan cevve tutup cebr-i hevâ âh
Makdûr-ı ezeldir diyerek mahrek-i eşbâh
Oldum yorulup bâl ü per ü vüs'uma âgâh
Evsâta inip zîr ile bâlâyı düşündüm

141
Mahdûdî-i raiyyetle olan ilmine mağrûr
Meşhûdî-i vüs'atle görür vüs'unu mahzûr
İnsan için idrâk-i maâlî ne kadar dûr
Ol bu'd-ı serâ tâ be-süreyyâyı düşündüm

142
Ancak şu kadar var ki bir endişe-i sâlim
Bârî-i hidâyetle olur vâcib-i âlim

Pür-şevk ederek rûhumu ol rûh-ı avâlim
Mevlâyı düşündüm yine Mevlâyı düşündüm

143
Asnâmı ibâdâtı uzattıkça uzattım
En sonra fakat bânî-i büthâneye çattım
Kalktım o bütün aşkına bir kaç kadeh attım
Bir keyf ile keyfiyyet-i sahbâyı düşündüm

144
Lezzetle gelip rûhuma bir mestî-i râik
Etmekle beni tasfiye-i sîneye sâik
Gönlümle aranmakta iken kayd-ı alâik
Hânemde kütüphânemi Zehrâ'yı düşündüm

145
Hatırlayarak mesele-i sekri harâmı
Hürmetle anıp bir nice sermest-i ğarâmı
Bir cezbe-i meftûre ile râm-ı merâmı
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâ'yı düşündüm

146
îmânı esâs addederek havf ü recâyı
Nisyân ediverdim reviş-i ehl-i riyâyı
Şeh-râh-ı mesâide bulup bûy-ı rızâyı
Oldum mütevekkil gam-ı ferdâyı düşündüm

147
Etmekte iken redd-i riyâ mahkemetu'llah
İsmet veririz kendimize ucb ile her gâh
Emmâre-i bi's-sû iken nefs-i beşer âh
Tasnî' edilen hüccet-i ibrâyı düşündüm

148
Bir aşk-ı İlâhî olarak hâfık-ı eşrâk
Müstağrak-ı lezzet bulunur her dil-i müştâk
Her yerde matâf oldu bana Kâbe-i uşşâk
Mişkât-ı Hüdâ Kubbe-i Hadrâ'yı düşündüm

149
Vermek bile bir gûş-ı safâ ûd u kemâna
Raks-âver olur gerçi semâhâne-i câna
Hem-nefha olup tayr-ı elesti-i cinâna
Vecd-âver olan zemzeme-i nâyı düşündüm

150
İnsanı meşâgil uyutup gâfil ü zâhil
Bîdârî-i kalbîye olur pek azı nâil
Vacipse de her an aramak mürşid-i kâmil
Sîmurg-ı hümâyûn-peri Ankâyı düşündüm

151

Mahsûs arayup devletü idbâr-ı halûdu
Mer'i sanırız biz o hubût ile suûdu
Ammî görürüz manzar-ı hâşânı vedûdu
"Lâ ya'rifuhüm" pûş-ı eviddâyı düşündüm

152
Bir manyatize ipnotize hallerin aldım
Bir allüsinasyon ile somnambule daldım
Bir hayli de cinlerle periler ile kaldım
El-hâsıl bilcümle habâbâyı düşündüm

153
Te'sîr u havâss ile bilip fark ediyorken
Künhile hafiyyâtı nasıl anlıyacak fen
Saydım ne kadar hâdise-i hârika-efken
Sehhâri-i intâk ile ilkâyı düşündüm

154
Gittikçe tevessü ediyor ilmi kıyâfet
Kaht ile hutûtu'l-yed ile fenn-i ferâset
Evzâ' ederek muzmeri ta'yîne delâlet
Tebyîn-i serâirdeki sîmâyı düşündüm

155
Bin türlü teceddütle uyanmaktadır efkâr
Anlar reviş-i hâl ile müstakbeli bîdâr
Kecbâzî-i mezheb (Rönesans) etmede ıhzâr
Mesdûd olan ebvab-ı fetâvâyı düşündüm

156
Etmekle evet nâ-mütenâhîyeti tecdîd
Bir fitne-i melhûz edilmişse de tahdîd
Olmakta fakat şimdi o hâl ukde-i terdîd
Mahzûru müdâfi olan enbâyı düşündüm

157
Mekşûf olarak verziş ile ebr-i meşârik
İgfâl ediyor çoklarını fenn u havârik
Lâzım geliyor dîn ile telfik-ı hakâyık
Müstevcib-i gâyâtı mugayyâyı düşündüm

158
Bir şu'bede görmek ile tahsîlini âlî
Ezkâsı bilip kendîni gâyet müteâlî
Ümit edemez başkaca bir evc-i maâlî
A'lâya bakıp evsat u ednâyı düşündüm

159
Evsatta ale'l-âde-i ta'lim ile tenbîh
Ednâda basîtiyeti tasvir ile teşbîh
Ma'bûdu müşahhas kılar eylerse de tenzih
Bîçûni-i Bâri-i teâlâyı düşündüm

160
Sıbyân sayılır zâhir-i şer' etse de temlik
Cühhâl tehî-kalb edilir vehlede teşkîk
Elfâz ile tenzih eder ahvâl ile teşrik
Takdisi belâği-i süveydâyı düşündüm

161
Almakla berâber ele miftah-ı künûzu
Hazm eyliyerek ma'rifeti havsala-sûzu
Bir havf-i elezle diyemez halka rumûzu
Ol fırka-i bî-minnet ü pervâyı düşündüm

162
Eyler mi mesâibde bilen nefse tenezzül
Eşhâyı lezâizdir o kudretle tahammül
Etmekle nikâtü'l-hikemi derk ü teemmül
İhlâs ile ol zühdü o takvîâyı düşündüm

163
Vermekle tarikat kimine şehperi nâsût
Etmekte kemâlât ile gayet-resi lâhût
Cibril akl sidresinde mebhût
Ol vusleti ol rutbe-i kusvâyı düşündüm

164
Hâlıkla bulan kendini mümtâz ü müvakkar
Bîçâre-i mahlûk ile olsun mu cedel ger
Lâ-havfün aleyhim'le olan şâd ü mübeşşer
Ol zümre-i bî-bâb ü mahâbâyı düşündüm

165
Üstünde uçan ömr-i serîü'l-ceryânm
Olsun mu neşîbinde ferâzende mekânın
Merkeplerdedir dağdağa-i câhı cihânın
Her gün çekilen bâr-ı tekâzâyı düşündüm

166
Sûrî olarak bir derece herkese hem-hâl
İzhâr edilir dâiye-i devlet ü ikbâl
Bilmekle berâber anı bâzîçe-i etfâl
Ol tâz u tek mel'abet-âsâyı düşündüm

167
Mensûbunu hep maddeten etseydi siyânet
Etmekle hükümet-i li-meni'l-mülk ile vahdet
A'dâ için îcâb ederek selb-i irâdet
Tazlîl-i gurûrî-i ahillâyı düşündüm

168
Ya neş'e bulur memleket ey mân ile îmân
Yâhud kırılır küfr ile peymâne-i peymân

Meyhâne-i mihnette nüfus olsa da mihmân
Gurbetzede-i sümme redednâ'yı düşündüm

169
Verseydi îcâbet bize bir kabza-i teshir
Olmazdı mücîbu'd-daavât elyak tekvîr
Bir sırr-ı mutalsamdır azâyimdeki te'sîr
Efsûn ile kahriye-i esmâyı düşündüm

170
Afyon ile benk eyliyor âzürdeyi bî-gam
(Morfin) kılarak muzdaribi huftei her dem
Bî-his kalıyor can (kıloroform) ederek şem
Medhûş-ı ezel bir dil-i şeydâyı düşündüm

171
Hâkim bilemem me'sere-i gayr-ı habîri
Seyyâle-i berkıyeyi yâhud ki esîri
Her şeyde görüp hikmet-i Allâm u Kadir'i
Hükmü'l-hikemi sırr-ı huveydâyı düşündüm

172
Etmez mi komünlerle anarşistleri tahmîk
Tensîk-i tabâyi'de muhâliyeti tasdik
Vicdânı tesâdüfle bulan tuhfe-i tahlîk
Mâddiyyeyi ol fırka-i jaj-hâyı düşündüm

173
Allâme-i Râzî ile Keşşaf Zemahşer
Eylerdi bu gün başkaca tefsîr-i müfesser
Dersem beni tecrîm ile bir tahta-i perver
Mahkûm edecek Kâdı Beyzâ'yı düşündüm

174
Asr ile mîzâc-gîr ederek şi'r-i kadîmi
Her şâiri bir bezmin edip mest-i müdîmî
Çok görmedim ol tab ile şûhî-i Nedîm'i
Nef'i ile hakkındaki fetvâyı düşündüm

175
Muhrikse de eş'ar-ı Fuzûlî'deki tibyân
Hassân-ı Acemlerle olur belki de hüssân
Hâkânî-i zî-hilyeye Şeyh Gâlib'e hayrân
Ol aşk ile ol hüsnü serapayı düşündüm

176
Akdem udebâ eylememiş his o lüzûmu
Etseydi yazarlardı müdâvât-ı umûmu
Nâbî geçinen bir sürü ressâm-ı rusûmu
Bâkî ile birçok sühan-ârâyı düşündüm

177

Lâkin bu gün elzem görülen neşr-i levâmi’
Ettiyse de rûşen-dili reh-bîn-i menâfi’
Haylûlet edip nâşir-i envâra mevâni’
Zulmette seçilmez kalan inhâyı düşündüm

178
Hem-şevk-ı Şinâs u Kemâl oldu Ziyâ hem
Mülhak olarak pertev-i Hâmid ile Ekrem
Anlar ile peyrevleri hakkında demâdem
Şâyân görülen nikbet-i iclâyı düşündüm

179
Tebcîl ederek şân-ı fedâkârı fedâyı
Timsâl-i hamiyyetle zahîrü’l-üdebâyı
Osmanlı Gütenberg’i Ebu’n-neşri Ziyâ’yı
Hakkındaki ızrâr ile îzâyı düşündüm

180
Üftâde-i esrâr olalı ehli harâbât
Sohbette verir nutka taazzür-i edebiyât
Udhûke eder na’ra-i mestâneyi iskât
Terhîmi münâdîyi münâdâyı düşündüm

181
Bir lem’a-yı rahşân görüp artırdı ümmîdi
Ol renk ile seçmeklik için surh ü sefîdi
Sevdim dekadanlarla çıkan sebk-i cedîdi
Jön’lerle bir oldum yeni imlâyı düşündüm

182
İstanbul’u yazdım olarak haylice meşgul
Gûyâ edip ahlâfım için fâide me’mûl
Fahr eylerim eylerse o töhmet beni mes’ûl
Bir azli değil mahbes ü menfâyı düşündüm

183
Sa’bü’l-fehm olmakla bu nev-yâfte-i vâdî
Nâkıs-dilin ikmâline olmazsa da bâdî
Elbette olur bazı nehâ-perveri hâdî
Yazdım bunu hem-nev’ime ihdâyı düşündüm

184
Bilmez bu kulun hâlık-ı şer şiir ile meşhûr
Etsin mi şenindir diye bir şâiri mağdûr
Kahr ile görürsem göreyim sa’yimi meşkûr
Bir ŞÂKİR ile zîrini imzâyı düşündüm

****

MÜSTEZÂD

Hâtırdadır ol yâr ki bu tâze civandır

Bir âfet-i candır
Biz şehr-i Ayaş'tan çıkalı hayli zamandır
Sevdâ ne yamandır
Âteşlere yansın bizi âteşlere yaktı
Hep aklımız aktı
Elhâsıl o mehpâre ki nev-reste fidandır
Bir rûh-i revândır
Terketti bizi âkibet ol rene ü mihende
Ağûş-ı vatanda
Ağreb bu ki inşâna vatan cây-ı emândır
Âsûde mekândır
Bin dil döker uşşâka o meh içşe biraz mey
Lâkin ne zarif şey
Hurşîd gibi her tarafa ta'ne-feşandır
Hurşîd-i cihandır
Tenhâda geçirdim ele ol nazlı nigârı
Ol şiveli yârı
Amma ki öpüp okşaması savma ziyandır
Madem Ramazandır
ŞAKİR bizi meftun eden o gözle o kaştır
Mahsûl-i Ayaş'tır
Lâkin kime arz eyleyeyim râz-ı nihandır
Derler ki yalandır

GAZEL

Fe i lâtün -fe i lâ t ün/f e i lâtün/feilün
(Fâilâtün) (fa 'lün)

Hâne-i çeşme gelir bakmak için yâre gönül
Müncezibtir o kadar rüyet-i dîdâra gönül

Tab'-ı ruhsâr-ı dil-efsûnunu gördükçe senin
Çarpınır ateşe düşmüş gibi bî-çâre gönül

Ah bilmem ki bu mebhasta neler söylerdi
Mâlik olsaydı eğer tâkat-ı güftâra gönül

Nüzhet-âbâd-ı cinân olsa da cevlângâhı
Yine İstanbul'u arzu eder âvâre gönül

İnşi'âl etti dimâğımda bu muhrik arzû
Ne için münhemik ol mertebe ısrâra gönül

GAZEL Bakış

Feilâtün-feilâîün/feilâtün/feilün
(Fâilâtün) (fa 'lün)

Bir şeker hande ile dün bana bir hoş baktın
Nedir ol tatlı tebessüm o temennâlı bakış
Koymadım sabrımı yaktın beni zâlim yaktın

Cânıma işledi en sonra o ma'nâlı bakış

Kûşe-i çeşm ile teblîğ-i kelâm eylersin
Tarfatü'l-aynda ifhâm-ı merâm eylersin
Bir bakışta beni meshûr-ı garâm eylersin
Ah bilsem ne demektir o muammâlı bakış

Nigeh-i dîde-i sahhârına canlar bayılır
Seni gördükçe bütün cismime ateş yayılır
Âşıkın her bakışı ayn-ı tekellüm sayılır
Sana bildirmedi mi hâlimi şekvâlı bakış

Saklamaktan ne çıkar mâ-hasal-ı bâlimizi
Halleder gözlerimiz ukde-i âmâlimizi
Gizli bir şey mi kalır nâtık iken hâlimizi
Sende ol nazlı bakış bende bu sevdâlı bakış

Nedir ol çeşm-i siyeh mest o câzip sîmâ
Hele kirpik süzüşün aklımı eyler yağma
Dîde her uzvuna her vasfına meftûn ammâ
Ah o ma'nâlı tebessümle o îmâlı bakış

****

DELİ SAÇMASI

Bize karşı yoksa muhassasan söze itibârı şerîatın
Ne namazına var onun bizim de inanmamız ne niyazına

Öteden beri tutulup yabancıyı dîn ü örf ile milletin
Yeni olduk onların âşinâ ne kadar cinâs u lugazına

Otuzüç yıl uyup ehl-i hevâ-ı muvâzâta karışmışız
Notasında etmemişiz keman alışıp kemanına sazına

Küberâ-yı mülk ile pâdişâhının iltifâtını dinleyip
Sevinir de âh inanmamışız bu hakîkatın o mecâzına

Bugün ol sitâyişe karnımız tok inâyet eyleyen olsa da
Deli saçmasıyla teşekkürât ederiz fasulye piyazına

Ne kadar da köftehor olsak öyle yalancı dolmayı yutmayız
Hoşafın yağı kesilip dedik buyurun cenaze namazına

Oturur ..kiyle ceviz kırar kına yaksın avratı fercine
Yalan izdivâc ile çattıran seni en muhâdea sazına

Var imiş bir ölmüş eşek heveslisi nal u mıhı sökmeye
Kalacakmış eski papuçlarım kızının nikâh u cihâzına

Aşılattı baktı yetiştirinceye dek kemâle bir armudu
Fakat en sonunda ham ahlat oldu nasılsa durdu boğazına

Bana karşı dinde isâetin hiyelin hadd u hesâbı yok
Sayılırdı belki ceviz tıkırtısı dense men' ü cevazına

Getirip bu hiss-i burûdeti ona verdi germî-i cinneti
Bizim ancak ermedi aklımız bu kışın baharına yazına

Hakk'ın emri zannıyla mezâlimi çekiyorsa müftü vebalimi
Geçirir benim dahi kâlimi onun emr-i şa'bda bâzına

Ne vakit keser ya asarsa biz dahi bizzarûr asarız kulak
O zaman dehânı kapattırır bu belâlı kâşif-i râzına

Hamur işlerinden usandı ben ki kemiği kemirmeye koştu s...
Bu gidişle boynuzu kırsa pek o da az gelip fem azına

Diyemez mi mösyöye derdini çıkacak cevabını bilmese
Karaköy'de bir madam aş yerer mi hiç Akşehir'le kirazına

Bizi kıldı ibne çırak çıkardı cihanda kahbe felek fakat
Duyup arz-ı mahmidet eyledik biz onun edasına nazına

Değilim rükûb u nüzûle muktedir aldı arz-ı nisâbını
Gidemem piyâde zükûr içinde ne mağribe ne Hicaz'ına

Düşünür mü gelmiş geçmişi hasmâne düşmüş olan işi
Bakamaz sürüklenen kişi yolunun neşîb ü firâzına

Çekerim ölünceye dek sebat ile hânıe sebb-i müsebbebe
Ne çıkarsa bahta hediyenin bakılır mı çoğuna azına

Yine kibr içinde gebermek üzreyim işte bir koca devletin
Bu muhâlefetle göğüs gerip sademât-ı sîne-güdâzına

Kaynaklar:

*Fatma Betül Telli, Ayaşlı Muallim Şakir Efendi, Ankara, 2005 (Seçil Ofset-İstanbul)
*Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN, Bu makale Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisinin 3. sayısında, 1986 yılında "Ayrı Basım" olarak yayınlanmıştır.
* M. Ali Apalı "Ayaşlı'dan Anılar" Yeni Konya Gazetesi 19 Nisan 1978, seri nu: 8 s.2
*Hayatının bu ilk devresi hakkında Faik ve M.Muhlis "Muallim Ayaşlı Şakir Konya, 1933, Konya Halkevi Neşriyatı,
Mehmet Önder, "Sivaslı Ali Kemâli" Konya, 1954, s.20-21yı: 3, s.4'e bakınız.
* Osman Ergin, "Ballkesirli Abdülaziz Tolun-Hayatı ve Şahsiyeti" İst. 1942, s.34
*İbnülemin Mahmud Kemâl İnal, "Son Asır Türk Şâirleri" İst. 1970, cüz:X s. 1735.
*Naci Fikret, "Dehâ ve Cinnet" Yeni Fikir Dergisi Konya 15 Şubat 1341 sayı: 4, s.4 v.d.
* Alemdâr Gazetesi, 26 Kânun-ı Sâni 1337/1921 s.2